

УДК: 811.112.2'373:82-1 „19 ”

БАНДУРКО З. В.
(Херсонський державний університет)

ЛЕКСИЧНЕ РОЗМАЇТТЯ У НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ПОЕЗІЇ ЛІТЕРАТУРНОГО НАПРЯМКУ «НОВА ДІЛОВИТІСТЬ»

У статті розглядаються властивості лексичного складу німецькомовних поетичних творів напрямку «Нова діловитість» з точки зору стилю, територіальної, історичної та соціальної диференціації. У роботі звернено увагу на використання історизмів, архаїзмів, діалектизмів, професіоналізмів, іншомовної лексики, поетизмів тощо. Саме ці лексичні пласти віддзеркалюють стан суспільства та відтворюють основні характерні риси естетики нової діловитості – репортажний стиль, наближеність до розмовного мовлення, спрямованість творів на масову дійсність, зображення економічних та соціальних проблем.

Ключові слова: естетика, лексика, «Нова діловитість», розмовне мовлення, стиль.

Бандурко З. В. Лексическое разнообразие в немецкоязычной поэзии литературного направления «Новая деловитость». В статье рассматриваются свойства лексического состава немецкоязычных поэтических произведений направления «Новая деловитость» с точки зрения стиля, территориальной, исторической и социальной дифференциации. В работе обращено внимание на использование историзмов, архаизмов, диалектизмов, профессионализмов, иноязычной лексики, поетизмов и тому подобное. Именно эти лексические пласты отражают состояние общества и воспроизводят основные характерные черты эстетики новой деловитости – репортажный стиль, приближенность к разговорной речи, направленность произведений на массовую действительность, изображение экономических и социальных проблем.

Ключевые слова: эстетика, лексика, «Новая деловитость», разговорная речь, стиль.

Bandurko Z. V. The Lexical Variety in the German Poetry of the Literary Trend “New Objectivity”. The represented article deals with the properties of the lexical structure of German poetry of the “New objectivity”, one of the brightest phenomena in the social and cultural life of Germany. The material of the article is a poetry by the most known authors of the “New objectivity”: M. Kaleko, E. Kästner, J. Ringelnatz. The lexical structure is investigated from the point of view of the style, of the territorial, historical and social differentiation. In this article the attention is drawn to the usage of historicisms, archaisms, dialecticisms and the national variants of the German language, professionalisms and the terms. The office words, the book words, dates, toponyms and appellatives are considered apart. The Latin loan-words and Latin constructions, as well as the foreign language vocabulary, are investigated as a part of the idiostyle of M. Kaleko, E. Kästner, J. Ringelnatz. The other objects of the investigation were the elevated style, the poetisms and the conversational style. The authors use the conversational style most of all because of its leading role in the characteristic of the “New objectivity” and its reason – the poetry must be understandable for each ordinary person. The figurative sense is also used in the poetry of the “New objectivity” and is reviewed in these article. All these lexical formations reflect the state of the German society and reproduce the main characteristic features of the aesthetics of the “New objectivity” – it must be written in the reportage style, it must be close to the spoken language and all the figures of speech must be used in a conversational way. The focus of the poetry is directed at the mass reality and at the detailed, factual representation of the economic and social problems, at the condition of the whole society of Germany at the time of the Weimar Republic.

Key words: aesthetics, vocabulary, “New objectivity”, conversational speech, style

Лірико-поетичний дискурс німецькомовної поезії напрямку «Нова діловитість» становить плідний матеріал для дослідження з точки зору лінгвістики. Естетика будь-якого літературного напрямку знаходить відображення в мові, тому мовні й естетичні показники завжди є взаємопов'язаними й взаємозумовленими. Яскрава й точна мова поезії напрямку «Нова діловитість» не може не привертати увагу лінгвіста.

Метою даної статті є визначення властивостей лексичного складу поетичних творів М. Калеко, Е. Кестнера та Й. Рінгельнатца як найбільш відомих представників літературного напрямку «Нова діловитість».

Завдання даного дослідження полягає у встановленні основних груп лексичних одиниць, притаманних поезії М. Калеко, Е. Кестнера та Й. Рінгельнатца.

Об'єктом дослідження є поетичні твори М. Калеко, Е. Кестнера та Й. Рінгельнатца.

Предмет дослідження становить виокремлення основних засобів словотворчого вираження поетичного мовлення, які застосовують зазначені автори у своїй поетичній творчості.

Літературний напрямок «Нова діловитість», витoki якого сягають 20-х років ХХ ст., став одним із яскравих проявів культурного і політичного життя Німеччини за часів Веймарської республіки (1919-1933 рр.) [Млечина 2008]. З огляду на виклики та нове становище суспільства після першої світової війни, письменники цього часу переживали

руйнування традиційних літературних технік та тем, що спричинило стрімке поєднання різноманітних тенденцій та напрямків не лише у мистецтві в цілому, але й у літературі зокрема.

Внаслідок цього відбулося й становлення особливих характерних рис естетики нової діловитості та її лірико-поетичного дискурсу, серед яких [Piehler 2001]:

- докладний стиль мовлення як поєднання функціональних (розповідь) і нефункціональних (документальний спосіб написання, репортажний стиль) елементів;
- розмовне використання риторичних фігур;
- спрямованість творів на масову дійсність, намагання по можливості звертатися до людей із різноманітних соціальних верств;
- зображення економічних та соціальних проблем, стану всього покоління.

Саме на підтвердження вказаних вище характеристик літературного напрямку нової діловитості доцільним вважаємо дослідження особливостей лексичного складу його лірико-поетичного дискурсу.

У поетичних творах М. Калеко, Е. Кестнера та Й. Рінгельнатца відзначається наявність застарілої лексики, а саме історизмів та архаїзмів. Услід за Матвеевою Т. В., під терміном **історизми** розуміємо слова або вирази, що вийшли з широкого вжитку у зв'язку з тим, що перестали існувати або стали неактуальними ті реалії, що вони позначають (тут і далі – переклад наш. З. Б.) [Матвеева 2010, с. 138]. Наприклад: *Wenn Siegfried seine **Lanze** zog, / Don Carlos seinen **Degen**...* (Kaleko); *Ich werde irgendwo ins Kino gehen. Mit **Ellen** konnte ich mich gut verstehen* (Kaleko); *Vom Hof her klingt des Scherenschleifers Locken / Und auch der **Leiermann** ist wieder hier* (Kaleko); *Nichtsdestotrotz geschieht auch heutzutage / noch manches, was der **Steinzeit** ähnlich sieht.* (Kästner); *Ach, kein Mensch kauft handgemalte / Ansichtskarten, denn ich hab kein Glück. / Einen **Groschen**, Stück für Stück!* (Kästner); *Ich werde Gedanken tragen / Als **Knecht**.* (Ringelnatz); *Ich werde nie verschmerzen, / Wie vieles Goldene sie stahl, / Das Mädchen mit dem Muttermal / Zwei **Handbreit** unterm Herzen* (Ringelnatz); *Ein schmuckes Laken macht einen **Knicks** / Und gratuliert mir zum Baden. Zwei schwarze Schuhe in blankem **Wichs** / Betiteln mich "**Euer Gnaden**".* (Ringelnatz); *Wir saßen im Freien, gezwungen ganz frei, / In dem **böhmischen** Orte Grün.* (Ringelnatz).

Архаїзми у нашому дослідженні ми розглядаємо як слова або вирази, витіснені з широкого вжитку більш пізніми синонімами [Матвеева 2010, с. 27-28]. Наприклад: *Du halfst dem **Taugenichts**, als er zu spät / Das Einmaleins der Lebensschule lernte...* (Kaleko); *... Draußen sang schmetternd die **Magd**...* (Kaleko); *Der Jüngling heißt, immer noch, **Taugenichts**.* (Kästner). Слід відзначити досить незначне використання М. Калеко, Е. Кестнером та Й. Рінгельнатцем архаїзмів у порівнянні з історизмами, що, на нашу думку, зумовлено відсутністю необхідності у зображенні якої-небудь історичної епохи або події, особи тощо, а отже спрямованістю творів на масову дійсність, на сприяння актуалізованого та правдивого зображення економічного та соціального стану всього тогочасного суспільства. На нашу думку, слід окремо відзначити використання М. Калеко слів, які були характеристикою тогочасного суспільства Веймарської республіки, але, є історизмами з точки зору сучасного дослідника, наприклад: *Hat man genug von **Weekendfahrt** und **Küssen**, / Läßt mans einander durch die **Reichspost** wissen / Per **Stenographenschrift** ein **Wörtchen**: >aus<!; Spielt ihr manchmal noch die **Schubertplatten** / Auf dem altersschwachen **Grammophon**?* (Kaleko); *Doch leider steht nichts in den **Sternen** drin, / Naht **Mars** sich in **Gestalt** des **Schupos** eilig* (Kaleko).

Ми вважаємо, що наявність таких понять підтверджує намагання автора якомога правдивіше зобразити оточуючу дійсність та колорит епохи, яка зрозуміла кожному читачеві її поезії (назва щоденної газети, грамофон та платівки до нього тощо).

Стосовного територіального розгалуження лексичного складу поетичних творів М. Калеко, Й. Рінгельнатца та Е. Кестнера, виокремлюємо **національні варіанти** – загальна сукупність стандартного варіанту мови та діалектного розмаїття (територіального та

соціального) в межах однієї території [Posner, Green 1993, с. 97] та **діалектизми** – позанормативні слова та словосполучення, характерні для мовлення жителів певного краю, не введені до складу активного словника загальнонаціональної (літературної) мови, які є невичерпним джерелом її поповнення та оновлення [Ковалів 2007, т. 1, с. 286].

На нашу думку, використання діалектизмів та національних варіантів німецької мови спричинене намаганням авторів надати власному мовленню своєрідного смислового забарвлення, особливого колориту, наприклад: *Ein Sauerampfer auf dem Damm / Stand zwischen Bahngleisen, / Machte vor jedem D-Zug stramm, / Sah viele Menschen reisen.* (Ringelnatz) (австрійський та швейцарський застарілий варіант); *Die Zimmermädchen der Hotels, / Die meine Betten schlagen und dann glätten, / Ach wenn sie doch ein wenig Ahnung hätten / Vom Unterschiede zwischen Polster und Fels* (швейцарський та австрійський варіант) (Ringelnatz); *Der Weihnachtsmann ging heim in seinen Wald. / Doch riecht es noch nach Krappfen auf der Stiege.* (Kästner); *Und schon hoppeln die Hasen, / mit Pinseln und Tuben / und schnuppernden Nasen, / .. und über den Rasen / in Ställe und Stuben.* (Kästner); *Die Apfelbäume hinterm Zaun erröten./ Die Birken machen einen grünen Knicks.* (Kästner); *Es war eine Schnupftabaksdose, / Die hatte Friedrich der Große / Sich selbst geschnitzelt aus Nussbaumholz.* (Ringelnatz); *Und Menschen kommen und gehen. / Und es lügt ein Getu und Getön.* (Ringelnatz); *Ich hab's abgerufen. Unser Herz hat gehupft.* (Ringelnatz); *Ich ziehe retour / Meine kleinliche Überlegung.* (Ringelnatz); *Wenn ich in die Stube speie / Lacht mein Bruder wie ein Schwein ...* (Ringelnatz). Слід відзначити, що використання національних варіантів німецької мови та діалектизмів не характерне для М. Калеко та Е. Кестнера, проте зустрічається у творчості Й. Рінгельнатца, що свідчить про точне зображення ним оточуючої дійсності та зрозумілість думки автора кожному читачеві.

Відповідно до соціального розподілу, виокремлюємо **термінологічну лексику** (слово або словосполучення, що позначає поняття спеціальної галузі знання або діяльності) та **професіоналізми** (слова і вирази, властиві мовленню представників тієї чи іншої професії або сфери діяльності, що проникають в загальнолітературне вживання (переважно в усне мовлення) і зазвичай виступають як просторічні, емоційно забарвлені еквіваленти термінів) [Ярцева 1990].

Слід відзначити, що у поетичних творах М. Калеко, Й. Рінгельнатца та Е. Кестнера відсутні професіоналізми, а отже, використано лише термінологічну лексику, наприклад: *Verspätet spielt ein Klavier. / – Dem ist auch recht bange ums Herze. / Adagio in Moll – so wie mir.* (Kaleko); *Wir hatten uns das viel schöner gedacht. / Wir waren nur Konfirmanden.* (Kästner); *...dann kamen die Frauen, wie früher schon, und dann kamen die Gonokokken.* (Kästner); *Und sie stellen durch Stiluntersuchungen fest, / daß Cäsar Plattfüße hatte.* (Kästner); *Die Seele saß nicht in der Zirbeldrüse. / Falls sie vorhanden war, war sie nichts wert.* (Kästner); *Und die Federwolken gleichen / weißen, zart getuschten Zeichen, / wie wir sie auf Schalen sahn.* (Kästner); *Darf ich dich mit der linken Hand begleiten? / Doch bei Crescendo etwas mehr Pedal! / Oh deine Klangfigur! Oh die Akkorde! / Und der Synkopen rhythmischer Kontrast! / Nun senkst du deine Lider ohne Worte. ... / Sag einen Ton, falls du noch Töne hast!* (Kästner); *Vorbei – verjährt – / Doch nimmer vergessen.* (Ringelnatz); *Am selben Tag, da ich erfuhr, / man habe mich entmündigt.* (Ringelnatz).

На нашу думку, використання саме термінологічної лексики, а не професіоналізмів, пов'язане з намаганням авторів по можливості звертатися до людей із різноманітних соціальних верств, при цьому зрозуміло та якомога точніше зображати стан та проблеми суспільства. Наявність у творі термінологічної лексики дає авторові можливість звернути увагу читача на певні окремі смисли та поняття, оскільки для напрямку нової діловитості найважливішим є зміст, а не форма висловлюваної думки.

Канцеляризми як слова, стійкі словосполучення, граматичні форми і конструкції, вживання яких у літературній мові закріплено традицією за офіційно-діловим стилем, особливо за канцелярсько-діловим підстилем [Ярцева 1990], майже не використовуються,

адже існує ймовірність того, що вони не завжди будуть зрозумілі кожному читачеві або порушуватимуть ритм, метрику вірша, звертатимуть увагу на себе, а не на всю думку, у якій вони використані, наприклад: *Nichtsdestotrotz geschieht auch heutzutage / noch manches, was der Steinzeit ähnlich sieht.* (Kästner).

Книжна лексика, властива писемній формі літературної мови, вживана в науковій літературі, публіцистичних творах, офіційно-ділових документах тощо [Ганич 1985, с. 118] практично не використовується у творчості М. Калеко та Е. Кестнера. Лише декілька прикладів можна знайти у віршах Й. Рінгельнатца, як от: *Sie nannte den alten Fritz generös.* (Ringelnatz).

Досить рідкісним є і використання **переносного значення слів** – похідного, вторинного значення багатозначного слова, яке служить цілям виразності [Матвеева 2010, с. 303], що відображає специфіку поезії нової діловитості – поезія має бути зрозумілою та зображати актуальну дійсність. Наприклад: *All meinen Schmerz ertränke ich in Küssen. / All mein Geheimnis trag ich wie ein Kind* (Kaleko); *Lass mich das Pochen deines Herzens spüren, / dass ich nicht höre, wie das meine schlägt* (Kaleko); *Fror ich mich durch die finsternen Jahre.; Nun aber ist das starke Seil gerissen: / Und meine Brücke ragt ins Niemandsland.* (Kaleko); *Weil im Bezirk der Helden und der Sagen / die Überlebenden nicht wichtig sind.* (Kästner); *Du wirst in meiner Seele lesen, / Wie mich ergreift dies harte Wort.* (Ringelnatz); *Kurz, eines Tages entfernten sie sich / Und ließen den armen Nagel im Stich.* (Ringelnatz); *Ein Herz laviert nicht* (Ringelnatz); *Ich hab's abgerupft. Unser Herz hat gehupft.* (Ringelnatz).

Використання **власних назв (онімів** – слово, словосполучення або речення, яке служить для виділення об'єкту, яке називає, з ряду подібних, індивідуалізуючи і ідентифікуючи даний об'єкт) [Ярцева 1990] є ще одним засобом точного надання інформації, звертання уваги на окрему визначну особистість чи важливий елемент думки автора: *Wenn Siegfried seine Lanze zog, / Don Carlos seinen Degen...* (Kaleko); *Ein Horaz, Aristophanes, Werther, / Aus Simsons Stamme, von Davids Geschlecht, / Worob die Philister ihn höhnten; / Denn er spießte den speißigen Goliath / Auf haarfein geschliffene Pointen.* (Kaleko); *...Daß von Urvater Heine ich stamme, / Wie Tucholsky und Mann, Giraudoux und Verlaine – / Wir lieben das Licht und die Flamme!* (Kaleko); *Das Zitat aus dem Götz stammt von Goethe.* (Kaleko); *Da trübte Wehmut seinen Turnerblick. / Er dachte an die Loreley von Heine.* (Kästner); *Hand schmiegt sich an Hand im engen Kreise, / und das alte Lied von Gott und Christ ...* (Ringelnatz); *Die Nacht war kalt und sternenklar, / Da trieb im Meer bei Norderney / Ein Suahelischnurrbarthaar.* (Ringelnatz); *Es war eine Schnupftabaksdose, / Die hatte Friedrich der Große / Sich selbst geschnitzelt aus Nussbaumholz* (Ringelnatz) тощо.

Серед лексичного складу слід виокремити **дані та топоніми** (власне ім'я будь-якого географічного об'єкта) [Ганич 1985, с. 310] як один із засобів точної передачі фактів, що становить докладне, точне, об'єктивне відображення подій, фактів, дійсності в цілому: *Das war zu Hamburg, im April, / Und ich war achtzehn Jahr* (Kaleko); *Dezemberlich kühl sank – ein Dollar aus Gold – / Die Sonne am Strand von Manhattan; Nach siebzehn Jahren in „U.S.A.“ / Ergriff mich das Reisefieber* (Kaleko); *Das seine stand am Rheine, / Das meine auf märkischem Sand* (Kaleko); *Berlin, wo bleibst du? Ja, wo bleibst du nur?* (Kaleko); *In Steglitz sprach mich gestern eine Meise / Im Schloßpark an.* (Kaleko); *Wir haben der Welt auf die Weste gespuckt, / soweit wir vor Ypern nicht fielen.* (Kästner); *Die Loreley, bekannt als Fee und Felsen, / ist jener Fleck am Rhein, nicht weit von Bingen, / wo früher Schiffer mit verdrehten Hälsen, / von blonden Haaren schwärmend, untergingen.* (Kästner); *Man fragt doch, wenn man Logik hat, / Was sucht ein Suahelihaar / Denn nachts um drei am Kattegatt?* (Ringelnatz); *Ob sie anders oder so sind, ... / Aus Madrid oder Berlin sind...* (Ringelnatz) тощо.

Залучення окремих **слів іншомовного походження** теж властиве авторам нової діловитості, але не в рівній мірі. Дещо більше використання слів або висловів, власних назв, що мають іншомовне походження, переважно з англійської мови, характерне для творчості

М. Калеко. Ми вважаємо цю особливість відображенням біографії письменниці, а як наслідок, одним із аспектів ідіостилю авторки. У поезії Е. Кестнера якщо і є іншомовна лексика, то переважно із французької мови, та становить лише незначну частку від усього лексичного складу, про що свідчать наведені нижче приклади.

Показовим з огляду на це вбачаємо майже повну відсутність іншомовних слів у віршах Й. Рінгельнатца, особливо у відношенні до окремих фактів з його біографії: *Es sprach zum Mister Goodwill / ein deutscher Emigrant: .../ sag ich für Heimat homeland / und poem für Gedicht. / Gewiss, ich bin sehr happy ...* (Kaleko); *Und doch, trotz Talmi und Lametta -/ In "poetry" und auch in "rose" / Sing ich dein Lob, my dear Minetta ...* (Kaleko); *- Es lebe „la petite différence“! / Satiriker, Lyriker und Patriot / Sans Eichenlaub und Schwerter, / Ein Rebell sans peur et reproche...* (Kaleko); *Ein Fenster schielt durch schräge Jalousien. / Und welke Blumen blühen auf den Balkonen.* (Kästner); *Sie loben unermüdlich unsre Zeit, / ganz als erhielten sie von ihr Tantiemen.* (Kästner).

Серед слів іншомовного походження окреме місце займає **латинізм** – слово чи зворот, запозичені з латинської мови і такі, що сприймаються як чужорідні елементи [Ганич 1985, с. 117]: *Auf hohem Fuß leb ich, verbatim – / Vier Treppen hoch - mit Mann und Kind* (Kaleko); *P.S. Eins wäre allerdings noch nachzutragen: / Der Turner hinterließ uns Frau und Kind.* (Kästner); *Wie ? – ich jemals auch in Büchern lese?? / Oh, sie unerhörter Ese – / Nein, pardon! – Doch positus, ich säße / Auf dem Lokus und Sie harrten / Draußen meiner Rückkehr...* (Ringelnatz). Хоча таких слів і не багато, вони зосереджують увагу читача на думці автора, змушуючи його замислитися над думкою автора, можливо, навіть, знайти у ній більш глибокий зміст, ніж це здавалося на перший погляд.

З огляду на це, особливе місце займають і **поетизми** – слово або мовний зворот естетичного змісту з додатковим стилістичним забарвленням, яке породжує стан духовного піднесення [Ковалів 2007, т. 2, с. 233] – через їх можливість впливу на стиль поетичного мислення та світосприйняття: *Bleibt doch zuletzt, dass man hienieden / All'seine Fehler selbst begehen muss* (Kaleko); *Ich freu mich, dass der Mond am Himmel steht / ... / Dass Herbst dem Sommer folgt und Lenz dem Winter...* (Kaleko); *Es überblüht sich, er braucht nur zu winken./ Er winkt! Und rollt durch einen Farbenhain.* (Kästner).

Окреме місце займає використання **високого стилю мовлення** (спосіб викладу, сповнений глибокого змісту; піднесений, значний, урочистий. Забезпечується стильовою єдністю змісту та мовної форми, неквапливістю і розміреністю ритму, використанням слів з високим стилістичним забарвленням, застосуванням періодів, інтонацією піднесеності [Матвеева 2010, с. 66]), переважно із залученням іншомовної лексики, задля підкреслення іронічного чи презирливого ставлення автора до зображуваної дійсності, наприклад: *Und was greifbar im Lichte des Tages mir schien, / Entschwebte in Silhouetten ... Mir bangte ein wenig. Schon sah man New York / Und die Freiheits-Statue schwinden ...* (Kaleko); *Und war nur ein Deutscher. Ein Deutscher, kein „Boche“ / – Es lebe „la petite différence“!* (Kaleko); *Es schwankten die bunten Laternen an Bord, / Vom B-Deck erscholl ein Orchester. / – Ich schwänzte das ‚Festliche Gala-Souper‘ / Und hatte mein eignes ‚Sylvester‘...* (Kaleko); *Die nächste Schiffsuhr wies auf drei.* (Ringelnatz); *Der du meine Wege mit mir gehst, / Jede Laune meiner Wimper spürst, / Meine Schlechtigkeiten duldest und verstehst ...* (Ringelnatz); *Ach wie schön ist's im Frein / Und im Hellen zu sein!* (Ringelnatz). Високий стиль мовлення найбільш характерний для поезії Й. Рінгельнатца, хоча поетизми у його віршах відсутні.

Слід зазначити, що автори нової діловитості використовують у своїх творах лише окремі лексеми, характерні для високого стилю, саме з метою підкреслення провідної позиції інформації у тексті, а отже, змісту, а не форми: *Seit langem bin ich tief in deiner Schuld* (Kaleko); *Der Freiheit Fackel leuchtet uns im Traume – / Bewahr'den Tropfen Öl im alten Krug!* (Kaleko); *Sei eingedenk, / daß Dein Geschenk / Du selber bist.* (Ringelnatz); *Wenn die bedachten /*

die Gaben wiegen, / sei Dein Gewissen rein. (Ringelnatz); Wir spielten nur, wir scherzten nur; / Wir haben nie gesündigt. (Ringelnatz).

Окремої уваги заслуговує й використання елементів *розмовного стилю мовлення* – різновид усної літературної мови, що забезпечує повсякденне побутове спілкування і виконує функції спілкування і впливу. «У художньому творі ... в першу чергу використовуються ті явища, які пов'язані з його стилістичною експресією, виразністю і на тлі нейтральних і книжкових засобів літературної мови марковані як елементи зниженого стилістичного забарвлення» [Ярцева 1990]. (*Die Zahl ging auf. Wir waren beide quitt; Flicke heiter den Zaun / Und auch die Glocke am Tor (Kaleko); – Dass Amseln flöten und dass Immen summen, / Dass Mücken stechen und dass Brummer brummen.* (Kaleko)).

Розмовний стиль слугує об'єктивному, буденному зображенню дійсності, намаганням звернутися до читача із різноманітних верств населення, щоб він міг самостійно дати оцінку фактам, обставинам тощо та зробити певні висновки: “*Wieviel Jahre willst du mich noch hassen?*” / *rief sie aus und lag unheimlich still.* (Kästner); *Doch ihr Tun ist nur Getue, / und es kleidet sie nicht gut.* (Kästner); *Die Blätter treiben und trudeln, / Gewendet von Winden und Strudeln / Gezügig, und sinken dann still* (Ringelnatz).

Висновки і перспективи подальшого дослідження. Таким чином, наближеність до розмовного мовлення поетичних текстів М. Калеко, Е. Кестнера та Й. Рінгельнатца, зображення економічних та соціальних проблем, загального стану суспільства, докладний стиль мовлення, намагання звертатися до людей із різноманітних соціальних верств стає можливим значною мірою завдяки використанню практично усіх різновидів лексики словникового складу німецької мови.

Перспективним вважаємо подальший розгляд поетичних текстів літературного напрямку нової діловитості з огляду на виокремлення тематичних полів їх лексичного складу, морфологічної диференціації, художніх засобів та прагматичної спрямованості.

Література

- Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К. : Вища школа, 1985. – 360 с.
Лингвистический энциклопедический словарь; ред. В. Н. Ярцева. – М. : Советская энциклопедия, 1990. – 672 с.
Літературознавча енциклопедія : У двох томах. Т. 1. / Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 608 с. (Енциклопедія ерудита)
Літературознавча енциклопедія : У двох томах. Т. 2. / Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 624 с. (Енциклопедія ерудита)
Матвеева Т. В. Полный словарь лингвистических терминов / Т.В. Матвеева. – Ростов н/Д : Феникс, 2010. – 562, [1] с. - (Словари).
Млечина И. / Энциклопедический словарь экспрессионизма / И. Млечина; гл. редактор П. М. Топер. – М. : ИМЛИ РАН, 2008. – 736 с.
Piehler N. Neue Sachlichkeit – Antwort auf den Expressionismus. – 2001. – 9 S. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/100656.html>
Posner R., Green J. N. Trends in Romance Linguistics and Philology : Bilingualism and Linguistic Conflict in Romance (Том 5) / Trends in linguistics / Studies and monographs (Том 71) / Rebecca Posner, John N. Green. – Mouton de Gruyter : Berlin, New York, 1993. – 630 p.

УДК: 811.111-26:81'42

БИСТРОВ Я. В.

(Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника)

АКТУАЛІЗАЦІЯ ФРАКТАЛЬНОЇ МОДЕЛІ-МАТРИЦІ ЖИТТЯ Є РОЗПОВІДЬ В АНГЛОМОВНОМУ БІОГРАФІЧНОМУ НАРАТИВІ

У статті обґрунтовано роль фрактальної моделі-матриці LIFE IS A STORY у процесі фрактальної концептуалізації життєвого досвіду біографічного суб'єкта на прикладі англomовного біографічного нарративу. В рамках теорій когнітивної метафори і концептуальної інтеграції встановлено міждоменні відповідники у структурі фрактальної моделі. Доведено, що поняттєві сфери у макроструктурі біографічного нарративу розширюють фрактальну структуру домена STORY.

Ключові слова: фрактальна модель-матриця, фрактальна концептуалізація, концептуальна метафора, концептуальна сфера, біографічний нарратив.